

Viestintäohjelma luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategialle ja toimintaohjelmalle 2013–2020

STRATEGINEN TAUSTA

Tämä viestintäohjelma tukee Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategian ja sitä tukevan toimintaohjelman 2013–2020 tavoitteiden saavuttamista. Viestintäohjelman on tehnyt ympäristöministeriön asettama luonnon monimuotoisuuden viestintäryhmä. Kuka tahansa voi käyttää ohjelmaa vapaasti viestinnän suunnittelussa.

Luonnon monimuotoisuuden strategian päätavoite on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen Suomessa vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteeseen pääsyn punaisena lankana on, ettei luonnon monimuotoisuutta turvata yksinomaan perinteisellä luonnonsuojelulla. Keskeistä on luontoasioiden valtavirtaistaminen kaikkialle yhteiskuntaan ja uusien toimijoiden saaminen mukaan luonnon puolesta tehtävään työhön. Lisäksi korostuu vankkaan tutkimustietoon perustuva päätöksenteko, Suomen vastuu maailman luonnosta osana kansainvälistä yhteisöä sekä luonnonvarojen kestävä käyttö.

Strategian ja toimintaohjelman painopisteet seuraavat kansainvälisiä linjauksia. Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen osapuolikokouksessa Japanissa sovittiin vuonna 2010, että luonnon köyhtymisen tulee pysähtyä maailmalla vuoteen 2020 mennessä. Tämän tueksi YK:n yleiskokous on julistanut vuodet 2010–2020 luonnon monimuotoisuuden vuosikymmeneksi.

VIESTINNÄN MERKITYS TAVOITTEEN SAAVUTTAMISESSA

Valtioneuvoston hyväksymässä kansallisessa strategiassa ensimmäiseksi strategiseksi päämääräksi kirjattiin: ”Valtavirtaistetaan luonnon monimuotoisuuden suojelu ja kestävä käyttö hallinnossa ja yhteiskunnassa”.

Tärkein tavoite, jonka avulla päämäärään päästään, on että suomalaiset hallitsevat perustiedot luonnon monimuotoisuudesta ja ovat tietoisia sen merkityksestä sekä omista mahdollisuuksistaan vaikuttaa sen suojeluun ja kestävään käyttöön.

Tietoisuutta on lisättävä ekosysteemipalveluista ja ihmisen hyvinvointiin liittyvistä yhteyksistä Suomen luonnon monimuotoisuuden strategian ja toimintaohjelman sisältämien, ekosysteemipalveluita koskevien tavoitteiden jäsentämiseksi ja toteuttamiseksi.

Tiedon jakaminen ja tiedonvälitysjärjestelmien kehittäminen ja ylläpitäminen ovat tärkeitä keinoja luonnon monimuotoisuuden valtavirtaistamisessa. Luonnon monimuotoisuudesta tarvitaan tutkimustietoa ja tieteenalojen välistä yhteistyötä, jotta tietoa voidaan hyödyntää indikaattoreiden ja mittareiden kehittämisessä viestinnän tueksi.

Suomessa ohjelmalle on luotu yhteinen ilme, jonka alla kukin taho erikseen viestii biodiversiteetin suojelusta ja kestävästä käytöstä.

MONIMUOTOISEN LUONNON NÄKYVYYS

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen jää edelleen muiden ympäristöongelmien varjoon, vaikka monimuotoisuuteen liittyvien kysymysten painoarvo ja näkyvyys ovat kasvaneet viime vuosina. Julkiseen keskusteluun nousevat helpoimmin yksittäisiin eliölajeihin ja suojelualueisiin liittyvät perinteiset luonnonsuojelun kysymykset. Tiedotusvälineissä palstamillejä ovat saaneet yksittäisten lajien lisäksi muun muassa luonnon monimuotoisuuden yhteys sään ääri-ilmiöihin ja niiden seurauksiin (tulvat, myrskytuhometsät), terveys ja allergiat sekä vaikkapa kalakannat. Vähemmälle huomiolle on jäänyt luonnon köyhtymisen yhteys esimerkiksi ilmastonmuutoksen aiheuttamaan ekosysteemipalvelujen heikentymiseen. Toisaalta tiedotusvälineiden kiinnostus monimuotoiseen luontoon on pysynyt verrattain hyvin yllä myös luonnon monimuotoisuuden teemavuoden 2010 jälkeen.

Yleisen tietoisuuden parantamisen ja viestinnän näkökulmasta biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen kaipaa nykyistä tiiviimpää kytkentää muihin suuriin ympäristökysymyksiin, kuten ilmastonmuutokseen, luonnon ihmiselle tuottamiin palveluihin, ruokaturvaan, ihmisten hyvinvointiin ja vesivarojen suojeluun. Luonnon monimuotoisuus on tärkeää myös kasvinjalostukselle ja sen myötä niin kansalliselle kuin maailmanlaajuiselle elintarviketurvalle. Geenivarojen suojelu turvaa geenivarojen saatavuuden viljelijöiden, jalostuksen ja tutkimuksen tarpeisiin sekä tuleville sukupolville. Myös Suomen kansainvälistä vastuuta luonnon monimuotoisuudesta sekä tähän liittyviä elollisten luonnonvarojen ja köyhyyden välisiä yhteyksiä on tuotava nykyistä rohkeammin esiin. Esiin nostettavia teemoja ovat myös biotalous ja uusiutuvat raaka-aineet.

Suomalaiset tuntevat Eurobarometritutkimusten mukaan luonnon monimuotoisuuden käsitteenä melko hyvin. Samalla suomalaiset ovat EU-kansalaisista kaikkein vähiten huolissaan monimuotoisuuden hupenemisesta. Tulosta vahvistaa vuonna 2018 toteutettu kansallinen, suomalaisten luontosuhdetta selvittänyt kysely, jossa luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä ei pidetty kovinkaan suurena uhkatekijänä, roskaantumisen ja ilmastonmuutoksen kerätessä suurimman huolen. Viestinnän avulla kansalaiset voidaan havahduttaa hälyttävään tilanteeseen ja saada heidät kiinnostumaan biologisesta monimuotoisuudesta laajempaan kokonaisuutena sekä tukemaan sitä turvaavaa päätöksentekoa. Tärkeää on tuoda esille elintärkeitä luonnon ketjuja, esimerkiksi ruoantuotantoon liittyen, ja osoittaa, miten tiettyjen avainlajien tai elinympäristöjen väheneminen vaikuttaa suoraan ihmisten hyvinvointiin.

Luonnon monimuotoisuuden ja siihen perustuvien luonnon tuottamien palvelujen turvaamisesta tulisi saada eri kansalaisryhmien ja toimialojen yhteinen asia, jonka ei katsota kuuluvan vain tietyille ihmis- tai ammattiryhmälle. Viestinnän strateginen ydintavoite on valtavirtaistaa luonnon monimuotoisuus, jotta yhä useammat ihmisryhmät ja yhteiskunnalliset toimijat kokisivat asian omakseen. Tiedon lisäämisen ja asenteisiin vaikuttamisen ohella tavoite on kannustaa yksittäisiä ihmisiä, viranomaisia ja elinkeinoja muuttamaan toimintaansa suuntaan, joka osaltaan turvaa luonnon monimuotoisuutta ja siihen perustuvien ekosysteemipalvelujen kestäväää käyttöä.

Virallisissa asiakirjoissa, kuten hallitusohjelmassa, monimuotoinen luonto jo näkyy. Maakuntien liittojen ja puolueiden ohjelmissa monimuotoisuus näkyy myös, mutta tyypillisesti lyhyenä mainintana tai strategisena tavoitteena, jonka huomioimista peräänkuulutetaan sanomatta tarkemmin miten tämä olisi tehtävä. Toisaalta jo asian kirjaaminen kertoo siitä, että monimuotoisuuden suojelu on yleisesti hyväksytty. Asia on tunnistettu ja ”olemassa”, eli myös potentiaali toimintaan löytyy.¹

Yritykset ja biodiversiteetti -ohjelma ja Business & Biodiversity Master Class -koulutus ovat tuoneet tuoreita näkökulmia luonnon monimuotoisuuden huomioimisessa yritystoiminnassa. Useat edelläkävijäyritykset ovat kehittäneet uusia toimenpiteitä luontoarvojen säilyttämiseksi osana kannattavaa liiketoimintaa. Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä, esimerkiksi kompensaation avulla, on mahdollista kehittää uutta yritystoimintaa.

Hyvistä toimenpiteistä huolimatta edelläkävijäyritykset arastelevat luontotoimintaan viestimistä, sillä ne pelkäävät viherpesuleimaa. Luonnon monimuotoisuus ei vielä näy kattavasti yritysten vastuuraporteissa.

TEESIT VAIKUTTAVAAN VIESTINTÄÄN

Monimuotoisen luonnon turvaamisesta tulee saada yhteiskunnassa valtavirtaa: kaikkien yhteinen asia, joka ei kuulu vain tietyille ihmis- tai ammattiryhmille.

Viestinnän tavoitteena on edistää kehitystä, jossa yhä useampi ihmisryhmä, yksilö ja organisaatio haluaa toimia luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi ja tietää, mitä voi käytännössä tehdä. Jotta tähän voidaan päästä, viestinnän tulee olla puhuttelevaa, kohdennettua ja sekä tietoon että tunteisiin vetoavaa.

Nämä teesit on tehty ohjenuoraksi vaikuttavalle ja puhuttelevalle viestinnälle monimuotoisesta luonnosta. Niitä voi käyttää laajalti viestinnän suunnittelussa, huolimatta siitä mitä aihepiiriä viesti käsittelee tai mikä toimija kulloinkin on kyseessä. Teesien idea on viestiä tavalla, joka kuuluu ”kohinan” yli ja joka voi saada uudetkin tahot kiinnostumaan toimii luonnon puolesta. Teesit auttavat valtavirtaistamaan työtä luonnon puolesta.

1. Viesti yksilön kautta aina kun voit

Luonnon monimuotoisuus tuodaan ”arkiseksi asiaksi” kertomalla siitä yksilön ja esimerkkien kautta aina kun siihen on mahdollisuus. Monimuotoisuus yhdistetään kaikkia koskettaviin perusasioihin, kuten elinkeinoihin, terveyteen, ruokaan, asumiseen, harrastuksiin ja kulutusvalintoihin. Samalla tuodaan esiin, mitä itse kukin voi käytännössä tehdä luonnon hyväksi. Ihmisille viestitään, että juuri hän voi tehdä jotain tärkeää luonnon hyväksi.

2. Rohkaise ja innosta

Viestinnän sävy on kauttaaltaan innostavaa, toiveikasta ja toimintaan kannustavaa. Se välittää myönteisten esimerkkien kautta ajatusta siitä, että muutos on paitsi välttämätön myös mahdollinen.

¹ Osuuskunta Torstai: Elämän ehto? Analyysi luonnon monimuotoisuuden viestinnästä.29.1.2013

3. Usko asiaasi ja anna sen näkyä

Innostus tarttuu. Henkilö, joka viestii puhettavallaan ja olemuksellaan olevansa innostunut asiastaan ja uskovansa siihen, puhuttelee varmemmin kuin ”puhtaita faktoja” lateleva esiintyjä. Voi olla esimerkiksi hyvinkin vaikuttavaa, jos asiantuntija näyttää avoimesti kantavansa suurta huolta luonnon tilasta.

4. Hae kumppaneita

Strategian päämääriä ei saavuteta ilman laaja-alaista yhteistyötä. Uusien tahojen saaminen viestintäkumppaneiksi voi auttaa, sillä yllättävä viestintuoja voi pysäyttää kuuntelemaan. Kuka olisi ”viimeinen ihminen” puhumaan asiasta? Voisiko juuri hän sittenkin viedä viestiä eteenpäin?

5. Puhu niin että itteki ymmärrät!

Luonnon monimuotoisuus ei käsitteenä ole lyönyt itseään laajamittaisesti läpi julkisessa keskustelussa. Tietyn käsitteen läpilyönti ei kuitenkaan ole viestinnän tärkein tavoite. Luonnon pelastaminen on. Asiasta voi kertoa tilanteen mukaan myös yleisemmin käytettyjen käsitteiden avulla. Tärkeintä on, että viesti on ymmärrettävä, menee perille ja saa aikaan muutoksen tai halun siihen. Esimerkiksi nämä voivat toimia:

- monimuotoinen luonto
- hyvinvoiva luonto
- monipuolinen luonto
- luonnon hyvä tila
- terve luonto
- rikas luonto

6. Käytä kuvaa aina kun voit

Kuvat kiinnittävät huomion ja niitä on helppo jakaa sähköisesti. Käytä visuaalista materiaalia (valokuvat, grafiikka, videot) aina kun voit. Paitsi että kuva tukee tekstiä, sitä käytetään yhä useammin viestinnässä ja mediassa pelkän kuvatekstin kanssa.

Erityisesti kehittynyt puhelintekniikka ja sosiaalisen median kanavat ovat arkipäiväistäneet valokuvaamisen, ja kuvista on tullut yhä kiinteämpi osa hetkeen sidottua tarinan kerrontaa. Luontoviestinnässä voisi hyötyä vielä enemmän siitä, että ahkera luontovalokuvaus on suomalaisille tyypillistä.²

VIESTINTÄRYHMÄN ROOLI

Tämän viestintäohjelman koonnut luonnon monimuotoisuuden viestintäryhmä on Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävästä käytöstä kansallisen strategian ja toimintaohjelman toteutusta ja seurantaa edistävän työryhmän alatyöryhmä.

² Professori Merja Salo, Aalto-yliopiston taideteollinen korkeakoulu, Yle 1, Julkinen sana 9.1.2013.

Jäseninä ryhmän toimikaudella 2017–2021 ovat ympäristöministeriön lisäksi maa- ja metsätalousministeriö, ulkoministeriö, puolustusministeriö, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus, Väylävirasto, Fee Suomi, Opetushallitus, THL sekä Yleisradio.

Viestintäryhmä suunnittelee ja toteuttaa viestintää, joka tukee Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian ja toimintaohjelman 2013–2020 toteutusta sekä vuoden 2020 jälkeisten tavoitteiden määrittelyä ja niistä viestimistä. Työryhmässä edustetut tahot vastaavat siitä, että luonnon monimuotoisuuden strategian ja toimenpideohjelman tavoitteet ovat esillä mahdollisimman monissa oman organisaation viestintälinjauksissa ja -toimissa.

Ryhmä koordinoi siihen kuuluvien organisaatioiden monimuotoisuusviestintää, vaihtaa hyviä käytäntöjä, tekee yhteistyötä aina kun siihen on mahdollisuus sekä varmistaa, ettei päällekkäistä työtä tehdä. Ryhmä voi valita viestintään vuosittaisia painopisteitä, kuten ruoka tai terveys ja hyvinvointi ja toteuttaa yhdessä kampanjaviestintää. Ryhmä julkaisee luonnonkirjo.fi-verkkolehteä.

Viestintäryhmä pyrkii saamaan uusia tahoja mukaan luonnon puolesta tehtävään työhön muun muassa:

- etsimällä aktiivisesti uusia kumppaneita,
- järjestämällä toimittajatilaisuuksia ja -seminaareja,
- jalkautumalla erilaisiin luontotapahtumiin viestimään vaikuttavasti luonnon monimuotoisuudesta
- kutsumalla viestintäkumppanit koolle vähintään kerran vuodessa,
- tuottamalla yhdessä viestintämateriaalia aina kun siihen on mahdollisuus sekä
- seuraamalla aktiivisesti viestinnän onnistumista.

YDINVIESTIT

Monimuotoisuus on elämän ehto.

Meillä kaikilla on ainutlaatuinen mahdollisuus säilyttää elämää turvaamalla luonnon monimuotoisuutta.

Yrityksille

Tietoisuus luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön edellytyksistä, ehdoista ja rajoitteista on kestäväen yritystoiminnan edellytys sekä osa riskien ja maineen hallintaan.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen luo kannattavaa liiketoimintaa ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Yritystoiminta on riippuvaista luonnon monimuotoisuudesta, ekosysteemipalveluista, luonnon raaka-aineista ja prosesseista.

Päättäjille

Monimuotoisuuden häviäminen on ilmastonmuutokseen verrattavissa oleva poliittinen ja taloudellinen uhka.

Päätöksenteossa tulee ottaa huomioon tutkimustieto luonnon monimuotoisuudesta. Tiedeyhteisön ja päättäjien tulee olla aktiivisesti vuorovaikutuksessa.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen luo uusia työpaikkoja.

Suomi on sitoutunut suojelemaan luonnon monimuotoisuutta ja kestäväää käyttöä maailmanlaajuisesti. Suomi hyötyy globaalista vastuunkannosta.

Monimuotoista luontoa ei voi suojella ainoastaan luonnonsuojelun keinoin. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on kaikkien yhteinen asia.

Luonto ei tunne hallinnonalojen rajoja.

Tiedeyhteisölle

Luonnon monimuotoisuuden tutkimuksessa tarvitaan tieteenalojen välistä yhteistyötä.

Monitieteinen tutkimus on edellytys kestäväälle päätöksenteolle.

Tiedeyhteisön ja päättäjien tulee olla aktiivisesti vuorovaikutuksessa. Tutkimustieto luonnon monimuotoisuudesta on päätöksenteon perusta.

Ole rohkea ja tuo tuloksesi esiin kun haluat vaikuttaa. Pyri kytkemään tulokset aina arkeen – mitä jokin tietty muutos luonnossa tarkoittaa maapallon hyvinvoinnin tai ihmisten kannalta?

Kansalaisille

Olemme täysin riippuvaisia luonnosta. Kaikki, mitä kulutamme, on luonnosta peräisin. Luonnon hyvinvoinnin turvaaminen on ainoa tapa säilyttää maailma elinkelpoisena myös tuleville sukupolville.

Luonnon monimuotoisuus on elämän ehto. Monet lajit ovat riippuvaisia toisistaan. Yksittäisten lajien tai elinympäristöjen katoaminen johtaa peruuttamattomiin muutoksiin, joilla on seurauksia myös ihmisille. Esimerkiksi ruoantuotantoa voi vaarantua pölyttäjäkadon myötä tai tuhohyönteisten määrä lisääntyä lintukantojen romahduksen seurauksena.

Ihmisen hyvinvointi ja terveys ovat riippuvaisia monimuotoisesta luonnosta. Monimuotoinen luonto tekee onnelliseksi ja lisää terveyttä. Luonnolla on tutkitusti hyvinvointia edistäviä vaikutuksia.

Vastuullisilla kulutus päätöksillä ja arjen valinnoilla voit vaikuttaa luonnon turvaamiseen.

Monimuotoinen luonto turvaa tulevaisuutemme.

päivitetty 8.2.2019

Globaaleja

Maailman köyhimpien ihmisten toimeentulo riippuu monimuotoisesta luonnosta.

Monimuotoinen luonto suojaa luonnonkatastrofeilta ja hillitsee ilmastonmuutosta.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja hyvinvoivat ekosysteemit ehkäisevät ympäristöpakolaisuutta ja tukevat kansainvälistä vakautta.

Suojelemalla luonnon monimuotoisuutta ja käyttämällä luonnonvaroja kestävästi vähennetään kehitysmaiden köyhyyttä.